

PAKS részprojekt: A villamos energia előállításának és fogyasztói árképzésének területi különbségei és árdifferenciációs lehetőségei

Témavezető: Lux Gábor PhD, tudományos munkatárs

A kutatásban közreműködtek: Márkusné Zsibók Zsuzsanna tudományos segédmunkatárs, Póla Péter PhD, tudományos munkatárs

A kutatás célja, hogy feltárja a villamos energia előállítási költségeit és fogyasztói árait befolyásoló tényezőket az Európai Unió tágabb környezetében és Magyarországon; egyúttal megvizsgálja egy területi elven érvényesíthető, meghatározott térséget érintő fogyasztói kedvezményrendszer bevezetésének lehetőségeit. Ennek érdekében három fő kérdéssel foglalkozik.

1. Milyen módon formálják a piaci liberalizáció, a fenntarthatóság, valamint a biztonságos energiaellátás szempontjai az Európai Unió energiaárainak területi különbségeit (illetve milyen területi szinten jelennek meg a különbségek), és hogyan kapcsolódnak ezek a szempontok a közösségi szabályozás valamint a formálódó közös energiapolitika szempontrendszeréhez.
2. Milyen formában érinti a hazai szabályozás a kedvezményes fogyasztóvá válás lehetőségét, milyen lehetőségek és akadályok merülhetnek fel a rendszer megvalósítása során.
3. Milyen elméleti megfontolások alapozzák meg a kedvezményes fogyasztóvá válás bevezetését (a fogyasztók speciális körét pozitívan megkülönböztető területi árdiszkriminációt) és milyen gyakorlati megoldási alternatívák közül lehet választani a nemzetközi és hazai gyakorlatban jelenleg működő ártámogatási formák eredményei tükrében.

A kutatás során az elméleti szakirodalomban megjelent eredmények feldolgozásán kívül az Európai Unió energiapolitikáját érintő stratégiai dokumentumokra és szabályozásra, ezek hazai megfelelőire, valamint statisztikai adatokra támaszkodtunk.

Az Európai Unió **energiapiacának költség- és árjellemzőit** vizsgálva megállapítást nyert, hogy egyszerre érvényesül bennük a közösségi belső piacot érintő **liberalizáció**, a fosszilis energiahordozók gazdaságosan kitermelhető készleteinek zsugorodása és egyre komolyabb problémákkal járó környezetterhelés által előtérbe helyezett **fenntarthatóság**, valamint az energiahordozók oligopolikus kínálati oldala és erősödő áringadozásai jelentette **ellátásbiztonság** szempontrendszer. Ezek a szempontok egymásnak erősen ellentmondó követelményekként jelennek meg a közösségi energiapolitikában.

Az Európai Unió területén kialakult energiaárak kutatásunk eredményei szerint elsősorban nemzeti szinten mutatnak különbségeket; a szubnacionális eltérések köre szűk, inkább speciális esetekben figyelhetők meg. A fogyasztói árak különbségeiben jelentős tényező a **gazdasági fejlettség és környezettudatosság együttese**, amely magasabb, valamint a **szociálpolitikai szempontok** illetve a **jelentős belföldi termelő kapacitások** szerepe, amely alacsonyabb energiaárak kialakulását eredményezi. A villamos energia költségeiben a legjelentősebb tételt a **termelési költségek** jelentik.

Az EU új, közép-európai tagállamaiban a fő folyamatok speciális problémákkal együttesen jelentkeznek. Az energiaszektor átalakulásával csökkent a térség elsődleges energiafelhasználása és az árak közeledtek a piaci szinthez, de bizonyos társadalmi csoportokban **energiaszegénység** alakult ki, és még ma is **kedvezőtlen a gazdaság energiaintenzitása**

A kutatás második kérdését, **a magyarországi villamosenergia-piac szabályozását** vizsgálva megállapítható, hogy a szektor fokozatos átalakulása 2003-tól járt részleges piacnyitással. A hazai szabályozáson belül a 2007. évi LXXXVI. törvény (VET) rendelkezik a villamosenergia-piac működéséről, **tiszta versenypiaci modellt pedig 2008 óta beszélhetünk**, a lakossági fogyasztók számára ekkor a védett hatósági árak helyett vagy a megnyílt szabadpiacon, vagy egyetemes szolgáltatás keretében vált lehetővé az energia beszerzése. **Ez a szabályozás értelemszerűen magában hordozza az árdifferenciálást, tehát árkedvezmény alkalmazásának lehetőségét.**

A kutatás harmadik kérdése **a kedvezményes fogyasztóvá válás elméleti kérdéseivel és megvalósítási alternatíváival** foglalkozott. Megállapítható, hogy a Paksi Atomerőmű környékén élő fogyasztók egy része számára az erőmű jelenléte **negatív externáliaként** értékelhető, s ez elfogadható módon, akár jelképesen ellentételezhető (lényegében internalizálható) egy területi alapú fogyasztói árkedvezmény kialakításával.

A kedvezményes fogyasztóvá válás lehetőségei a nemzetközi és hazai gyakorlatban is megjelennek; a közép-európai országokban különösen széles körben, jellemzően szociálpolitikai alapon alkalmazzák egyes fajtáit. Jelen esetben a bizonyos jellemzők alapján árkedvezményben részesülő **kedvezményes fogyasztókra** alapozott támogatási forma a legcélszerűbb megoldás. **Álláspontunk szerint a kedvezmény bevezetésének várható előnyei nagyobbak a várható költségeihez képest, és az kialakítható úgy, hogy az érintettek döntő részének kielégítse az igényét.**

